

мови».

Студент може сам вибрати форму подання навчального матеріалу (схематична, текстова, відео) на основі власних відчуттів і рекомендацій викладача про домінуючий канал сприйняття інформації.

Ще однією метою другого етапу є розроблення технології емоційної підтримки як форми допомоги користувачеві за рахунок нейтралізації його деструктивних емоційних станів, розвитку внутрішніх засобів корекції, саморозвитку та самовідновлення, підвищення власної професійної компетентності та професійної майстерності.

З метою зниження рівня тривожності здобувачів вищої освіти під час комп'ютеризованого тестування використовувалися різні репліки. Для оцінки ступеня впливу реплік комп'ютера була розроблена наступна методика: в ході виконання тестів в залежності від поточного результату студент чує коментарі комп'ютера з різною емоційним забарвленням від різко негативного до підбадьорливої (Get lost, Don't be silly, So far so good, Think it over, Don't worry. Relax, Calm down, You'll make it, Easy, Well done, Clever boy /girl).

Графічне зображення даних поліграфа дозволяє простежити реакцію кожного студента на коментарі комп'ютера. Різко негативні репліки викликали у здобувачів вищої освіти почастищення серцебиття і дихання, посилене потовиділення і т.д. Позитивні репліки сприяли нормалізації та поліпшенню психоемоційного стану studentів, зниження рівня тривожності.

Проведене експериментальне дослідження показало можливість використання обліку індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти, підвищенні ефективності комп'ютеризованого навчання, що включає емоційну підтримку користувача, в порівнянні з традиційним навчанням і вчасно вносити корективи в навчальний процес.

Розроблена методика навчання іноземним мовам на основі обліку домінуючого каналу сприйняття інформації є ефективною і дозволяє значно підвищити рівень успішності здобувачів вищої освіти.

У ході експериментального навчання студенти придбали внутрішню стійкість до стресових ситуацій, підвищили самооцінку і мотивацію до навчання. Застосування реплік комп'ютера з різним емоційним забарвленням може допомогти знизити рівень тривожності здобувачів вищої освіти і поліпшити їх емоційний стан.

Перспективним напрямком є розробка способів і засобів функціональної діагностики здобувачів вищої освіти/учнів, які враховують їх індивідуальні психо-емоційні особливості.

1. Розен Г.І. Психофізіологічні параметри людини, які можна вимірювати для діагностики приховування інформації, та їх співвідношення з увагою тестованого. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Київ, 2017. № 4 (17). URL : <http://expert-nazarov.com/nomera/844-2017-4-17>.

УДК 811.161.2

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/692-694

Борис ЛОГВИНЕНКО

професор кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ПЕРЕВЕДЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ЛАТИНСЬКУ ГРАФІКУ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Збройна агресія, розв'язана російською федерацією проти України стала викликом для нашої держави та усього цивілізованого світу загалом. З іншого боку, агресивна політика нав'язування «руського мира» викликала гостре несприйняття в українському суспільстві. Як наслідок, були активізовані процеси декомунізації й дерадянзації, збільшилась самосвідомість населення, ще більш дієвою стала реалізація євроінтеграційних прагнень.

Одним з найбільш дискусійних питань, що викликають значний суспільний

резонанс, є переведення української мови на латинську графіку (латинську абетку). Ми розглядаємо таку можливість як позитивний чинник у повоєнному розвитку України. Це дозволить нашій державі віддалитися від «радянського минулого» та швидше інтегруватися у європейську спільноту. Зауважимо, що подібний шлях вже пройшли такі пострадянські держави, як Азербайджан (1991 рік), Туркменістан (1991 рік), Узбекистан (1993 рік), Молдова (1989 рік), а Казахстан та Киргизстан перебувають на стадії переходу на латинську абетку [1].

Звичайно, переведення української мови на латинську графіку є складним, дороговартісним і тривалим проєктом. З іншого боку, це буде сприяти інтеграції України до Європейського Союзу. Загалом, перспектива використання латинської абетки в Україні на офіційному рівні має багато аргументів за і проти.

Так, проти переходу виступає голова Національної комісії зі стандартів державної мови О. Демська. Під час виступу у 2020 році, вона пояснила які негативні наслідки буде нести собою перехід України на латинку: «Я думаю, що ми не перейдемо на латиницю. Це пов'язано з тим, що якщо ми відмовимося від кирилиці, якою ми користуємося від моменту, коли вона виникла, то ми відріжемо велетенський пласт української писаної культури» [2].

Прихильники переходу пов'язують його доцільність із тим, що запровадження латинської абетки пов'язано із: а) негативним іміджем кирилиці у світі; б) Україна стане лідером серед слов'ян, які використовують латинку; в) залучення іноземних інвестицій; г) порозуміння з іншими слов'янами; ґ) зменшення російського вмісту для дітей; д) поштовх до розвитку та осучаснення нашої мови; е) кращий зовнішній вигляд (дизайн) усіх написів українською; є) один уклад клавіатури; ж) безпековий аспект [3].

На наше переконання, актуальність питання про переведення української мови на латинську графіку набула нового значення в сучасних умовах «війни за незалежність».

Історично, активне використання латинської мови та латинської абетки при написанні ділових паперів на українських землях пов'язують з канцелярією князя Данила Галицького. Традиція використовувати латинське письмо для української мови в діловій документації зберігається у поодиноких випадках також протягом XVI-XVII століть. Відповідні записи української мови латинською абеткою є важливим джерелом для реконструкції тодішньої української фонетики, оскільки кириличні пам'ятки, скуті традицією, не так точно передають розмовну мову. У XIX столітті в Галичині відбувалася боротьба української громадськості зі спробами латинізувати український алфавіт (т. зв. «Азбучна війна»), що мали на меті колонізацію українців та наближення української мови до польської [4].

Тут видаються важливими праці українського греко-католицького священника, мовознавця і етнографа, Йосипа Лозинського. У 1834 році він не тільки виступив з пропозицією переходу на латинську абетку, а й був автором української латинки, яку назвав «абцадло» (з польської *abecadło* – абетка). Кирилицю він називав «мертвою», а в основу власної абетки поклав польський правопис. Таким чином Й. Лозинський прагнув розв'язати проблему непристосованості церковнослов'янської кирилиці для нової літературної української мови, що почала розвиватися на початку XIX століття. Але зазначена ідея не знайшла підтримки в українських колах [5]. Попри невдачу в ідеї загального прийняття абетки для української мови, її продовжували іноді вживати для друкування книг українською мовою в Австрії, згодом у міжвоєнній Польщі, і навіть під час Другої світової війни. Окрім того в 1852-му австрійський імператор Франц Йосиф I наказав відповідати на звернення українців українською мовою в латинській абетці Й. Лозинського [6].

Є.І. Пересада перераховує варіанти української латинки, а саме: 1) Абецадло – проєкт української латиниці на основі польського (латинського) алфавіту Й. Лозинського (1834); 2) Гаєвиця – проєкт української латиниці на основі сербсько-хорватського алфавіту (гаєвиці), розробленого Л. Гаєм (1830); 3) Їречеківка – стандартизований проєкт української латиниці Й. Їречека на основі чеської абетки (1859); 4) Лучуківка – проєкт української латиниці на основі латинського шрифту І. Лучука (2000); 5) Лагодівка – проєкт української латиниці, М. Лагоди, заснований на латинській абетці Й. Їречека; 6) Мельниківка – Інтернет-проєкт української латиниці, створений С. Мельником (2000) [7, с. 177]. Також до зазначеного переліку варто включити проєкт латинської абетки для української мови М. Прудеуса [8].

Також, переведення української мови на латинську графіку потребує не тільки політичної волі для успішної реалізації, а й внесення змін до законодавства. Насамперед, мова йде про Конституцію України від 28.06.1996 [9], у статті 10 якої необхідно закріпити статус

державної мови з використанням латинської абетки. Так само змін і доповнень потребують Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 № 2704-VIII [10], Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 437 «Питання українського правопису» [11], а також схвалений і затверджений «Український правопис» [12]. Позитивним при цьому вбачається опрацювання досвіду пострадянських держав, які вже успішно реалізували такі реформи.

Ще одним аргументом про доцільність такого переведення є те, що у відповідь на пропозицію Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій та Меджлісу кримськотатарського народу, Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову від 22 вересня 2021 року № 993 «Про затвердження алфавіту кримськотатарської мови на основі латинської графіки» [13].

Переведення української мови на латинську графіку ніяким чином не зашкодить Україні, а навпаки виступатиме позитивним чинником у її сталому розвитку як демократичної соціальної, правової держави. Це віддалить нас від «руського мира» і наблизить до європейської спільноти. Це спростить розуміння української культури європейцями, сприятиме подальшому розвитку української мови, посилить нашу самоідентичність та наблизить Україну до повноправного членства у Європейському Союзі.

Насамкінець, зайвою стане зміна розкладки клавіатури, а це спростить комунікацію між українцями у всьому світі. Otzhe, budemo spodivatysia na zminy!

1. Манифест української латинки. Na chasi. URL : <https://nachasi.com/manifest/> ((дата звернення: 25.01.2024).

2. Дрозд С. Латинка прийде – порядок наведе? Українська правда. URL : <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/01/9/7319794/> (дата звернення: 25.01.2024).

3. Для чого українцям латинка? Українська латинка. URL: <https://www.ukr-latynka.org/українська-латинка/lat/> (дата звернення: 22.09.2023).

4. Українська мова і латиниця. URL : <http://ualatynka.blogspot.com/search/label/історія%20української%20латинки> (дата звернення: 25.01.2024).

5. Кирилично-латиничні батли довжиною в епохи, або Чому абетка – теж зброя. Укрінформ. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/33167967-kirilicnolatinicni-batli-dovzinou-v-epohi-abo-comu-abetka-tez-zbroa.html> (дата звернення: 25.01.2024).

6. Йосип Лозинський: Мова – це наймогутніша зв'язність народу. Український інтерес. URL : <https://uain.press/blogs/1136495-1136495> (дата звернення: 25.01.2024).

7. Пересада Є.І. Явище латинізації української мови як чинник розширення метамови лінгвографії. Термінологічний вісник. 2023. Вип. 7. С. 173-183.

8. Українська латинка: чи можлива модернізація через латинізацію української мови? Радіо свобода. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/latynka-v-ukrajini-za-i-proty/31458391.html> (дата звернення: 25.01.2024).

9. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

10. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

11. Питання українського правопису: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 437. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2024).

12. Український правопис: схвалено Постановою Кабінету Міністрів України від 22.05.2019 № 437, спільним рішенням Президії Національної академії наук України (протокол № 22/10 від 24.10.2018) і Колегії МОН України (протокол № 10/4-13 від 24.10.2018), затверджено Українською національною комісією з питань правопису (протокол № 5 від 22.10.2018). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf> (дата звернення: 25.01.2024).

13. Про затвердження алфавіту кримськотатарської мови на основі латинської графіки: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2021 № 993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.01.2024).